БЕЗНЕҢ БАБАЙ

«Ул рәхмәт ишетер өчен эшләмәде»

> 2

САГЫНДЫРЫР ЧЫҢЛАВЫ

Соңгы кыңгырау бәйрәмен кемнәр ничек каршы ала?

> 3

ЯЗУЧЫ СҮЗЕ

«Авыл җиркәйләре – оҗмахның җирдәге бер өлеше ул»

> 4

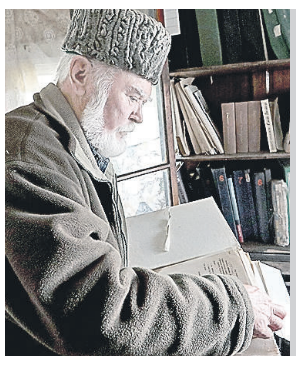

БАТУЛЛА БӘЙРӘМЕ

Халык язучысы Рабит Батулла 85 яшьлеген бәйрәм итте

> 4

ВАТАНЫМ ТАТАРСТАН

1918 елның 12 мартыннан бирле чыга | ИҖТИМАГЫЙ-СӘЯСИ ГОМУМТАТАР ГАЗЕТАСЫ | № 72 (29039) | Чәршәмбе | 24 май | 2023 ел

Газета 1968 елда Хезмәт Кызыл Байрагы ордены белән бүләкләнде

www.vatantat.ru
/vatanimtatarstan
/t.me/vatantat

4604609 000131

Сәрия МИФТАХОВА

ҖӘЙНЕҢ ТӘМЕ КИТМӘСЕН

Каникулны көткәндә

Быел лагерьларга кешбэк программасы (әти-әниләргә акчаның яртысы кире кайтарыла иде) буенча юллама алып булмаячак. Тик киләсе елда мондый мөмкинлек тудырылыр дип өметләнәләр. Бу һәм башка яңалыклар хакында Татарстан Хөкүмәт йортында балаларның җәйге ялын оештыруга багышланган брифингта сөйләделәр. Шулай ук каникул вакытында өйдә калганнарны да күздән ычкындырмагыз, дип кисәттеләр. Ни өчен дигәндә, әле каникул башланмаган, инде балаларга бәйле күңелсез очраклар да бар.

Балалар чатыр, шәһәр чите, мәктәп лагерьларында да, шулай ук Кара диңгез буенда да ял итә алачак. Әтиләре хәрби операциядә катнашучы гаиләләрдән 6 мең гариза кергән. Бу сан чикле түгел. Авыру балалар да читтә калмаячак. Полициядә исәптә торган үсмерләр өчен исә «Галактика балалары» сменасы эшләячәк. Анда 42 районнан барлыгы 890 бала җыелачак. 5 мең бала Кара диңгез буйларында рәхәт чигәчәк. Әти-әниләр балаларын читкә җибәрергә курыкмый. Сезон якынлашкан саен, юллама сатып алучылар арта бара икән. Кыскасы, республика балаларның ялы өчен 2 миллиард сум акча бүлеп биргән.

Татарстан Премьер-министры урынбасары, балаларның ялын координацияләү буенча республика ведомствоара комиссиясе рәисе Ләйлә Фазлыева билгеләп үткәнчә, иң мөһиме – иминлек. Җәйге сәламәтләндерү кампаниясенә әзерлек чорында лагерьларда төрле тикшерүләр үткәрелә.

Ләйлә Фазлыева каникул чорында балаларның куркынычсызлыгына аерым игътибар бирергә, суда һәм юлда, шулай ук скутер, мотоцикл, самокатлардан файдалану кагыйдәләрен аңлатырга кирәклегенә басым ясады. Бәхетсезлек очракларын булдырмас өчен, фатирдагы тәрәзәләргә, урамдагы ачык чокырларга игътибар бирегез, дип кат-кат кисәтте.

Сүз уңаеннан, 22 майда ике үсмер бергәләп Казансу елгасын кичеп чыгарга теләгән. Тик берсенә йөзеп чыгарга насыйп булмый. Егетнең гомере 18 яшендә өзелә.

Лагерьлар тиздән ишекләрен ачачак. Роспотребнадзорның Татарстан буенча идарәсе башлыгы урынбасары Любовь Авдонина белдергәнчә, быел ковид буенча чикләүләр гамәлдә әле. Смена башлануга ике көн кала хезмәткәрләрнең сәламәтлеге тикшереләчәк. Республикада 57 кызамык очрагы теркәлсә, шуларның 24е балаларда табылган. Алар әлеге чиргә каршы прививка ясатмаган. Шуңа күрә балаларның, хезмәткәрләрнең прививкасы булуга игътибар биреләчәк.

Любовь Авдонина шулай ук лагерьларның 60 процентының кимерүче һәм бөҗәкләргә каршы санитар эшкәртү узганын, җәйге сәламәтләндерү оешмаларында хезмәт күрсәтә торган 27 туклану операторының эшенә күзәтү оештырылуын әйтте.

Татарстан яшьләр эшләре министры Ринат Садыйков белдергәнчә, җәйге каникул вакытында 168 меңнән артык баланың ялын оештыру күздә тотыла. Министр яшьләрне бигрәк тә чатыр лагерьлары кызыксындыруын әйтте. Үзе бер романтика бит ул! Апас, Минзәлә, Нурлат, Питрәч һ.б. районнарда (барлыгы сигез) хәрби-патриотик сменалар оештырылачак. Яшел Үзән районында «Пионер» лагеренда этномәдәни чатыр лагере ачмакчылар.

– Без булган мәйданчыклардан файдалануны дәвам иттерәбез. Бүген глэмпинг һәм кемпинглар форматында махсуслаштырылган палаткалы лагерьлар проектларын эшлибез, – диде министр, яңалыкларга тукталып.

Быел Әтнәдә «Чулпан» һәм Җәй үзәгенең «Добрый» лагерьлары төзекләндерелгән. Соңгысы – Россиядә беренче тапкыр ачылган волонтерлар лагере.

Юллама әти-әниләр кесәсенә ни дәрәҗәдә сугачак? Алар акчаның 15 процентын түли. Әлеге түләү, сменага карап, 3–37 мең сумны тәшкил итә. Әйтик, Чистай районындагы «Кояш» лагеренда ял итү – уртача 5 меңгә, Казандагы «Заречье», «Молодежный» лагерьларына бару 13 мең сумга төшәчәк. Анападагы «Витязь» һәм «Глобус» лагерьларында ял итү әти-әниләрнең кесәсен 36 мең сумга такырайтачак. Кырымда «Сатера» лагеренда ял иткән өчен 37 мең сум түләргә туры киләчәк.

Узган ел «кайнар линия»гә 40 мең кеше шалтыраткан. Әти-әниләрнең күбесе балаларның яшәү шартларыннан, сменалар программасыннан, әйдаманнарның эшеннән, туклану сыйфатыннан канәгать калган. Әгәр җәйге ялга кагылышлы сорауларыгыз бар икән, **8(843) 207-28-73** номерына шалтыратып ачыклык кертә аласыз.

Илдар Мөхәммәтҗанов

Сан

Быел барысы **1523** лагерь эшләячәк. Шуларның **128**е – шәһәр чите, **12**се – шифаханә-курорт, **5**есе – Кара диңгез буендагы, **46**сы – чатыр, **1345**е – мәктәп яны лагерьлары.

Яшәргә өйрәнәбез

Үзе сатсын, үзе ясасын

Яртысыннан артыгы хуплый. Җитештерүче даруханәләр пәйда булу уңаеннан уздырылган сораштырудан соң «Фарма РФ» берләшмәсе белгечләре шундый нәтиҗәгә килгән. Респондентларның 63 проценты: «Даруханәләр дару сатып кына калмыйча, аларны үзләре үк җитештерергә дә тиеш», – дип белдергән.

Фармакология тармагында эшләүче белгечләр арасында да шундый ук сораштыру уздырылган. Анда катнашкан респондентларның 60 процентка якыны мондый даруханәдә эшләргә теләвен белдергән.

Билгеле булганча, узган елның ноябрендә гамәлдәге законга җитештерүче даруханәләрне торгызуны күздә тоткан төзәтмәләр кертелде. Быелның 1 сентябреннән бу закон үз көченә керәчәк. Шул рәвешле даруханәдә эшләүче фармацевтлар, халыкка дару сатып кына калмыйча, табиб язып биргән рецепт нигезендә аларны ясап ук бирәчәкләр. Аерым алганда, мондый даруханәләрдә төрле порошок, микстура, мазь кебек дарулар җитештереләчәк.

Әлеге проект авторларының берсе, Россия Дәүләт Думасында Татарстаннан депутат Айрат Фәррахов фикеренчә, бүген ил күләмендә мондый даруханәләр җитәрлек түгел. Әйтик, үзебезнең Татарстанда гына да бүген нибары шундый 30 даруханә исәпләнә. Мәскәү (54 даруханә), Санкт-Петербург (57), Самара өлкәсе (15), Якутиядә (20) дә вазгыять шул чамарак. Хакасия, Ингушетия, Чечняда дару җитештерүче даруханәләр бөтенләй юк.

– Бүген АКШта 30 меңнән артык җитештерүче даруханә исәпләнә. Бездәге даруханәләр нәрсә дә булса җитештерәме икән дип кызыксынган идек, нәтиҗәләр әллә ни шатландырмады. Росздравнадзор идарәсе мәгълүматларына караганда, бүген аларның реестрында җитештерү эшенә рөхсәте булган 1378 даруханә исәпләнә. Шуларның 500дән артыгының мондый лицензиясе бар, әмма алар берни җитештерми. 643 даруханә дару җитештерә, әмма бик чикләнгән күләмдә, – ди депутат.

Башкаладагы даруханәләрнең берсендә провизор булып эшләүче Роза Инякина фикеренчә, халык арасында җитештерүче даруханәләргә ихтыяҗ артканнан-арта бара. Бигрәк тә кешенең организм үзенчәлекләрен истә тотып, аллергия китереп чыгармый торган компонентлардан, индивидуаль рәвештә ясалган даруларга сорау зур икән.

– Миңа калса, даруханәдә, барыннан да бигрәк, балаларга дигән дарулар җитештерелергә тиеш. Юкса яшәү өчен әһәмиятле күп кенә даруларның балалар өчен чыгарылган төрләре юк диярлек. Нәтиҗәдә ата-ана баласына зурлар өчен чыгарылган даруны вак кисәкләргә бүлеп булса да эчертергә мәҗбүр. Ә бит ул балага мондый даруны күпме күләмдә бирергә яраганлыгын бөтенләй белми. Димәк, баланың сәламәтлегенә дә куркыныч яный дигән сүз. Бүген балалар өчен чыгарылган кайбер төймәле даруларның да сироплы төрләре юк. Ә кечкенә сабыйлар бары сироп рәвешендәге даруны гына эчә ала. Шуңа күрә җитештерүче даруханәләргә өмет бик зур, – ди белгеч.

Динә ГЫЙЛАҖИЕВА

Сүзгә-сүз

Александр КОНОПЛЕВ, «Ватан» берләшмәсенең төбәк бүлеге рәисе:

Язын Татарстаннан 30 эзтабарлар отряды Волгоград, Ленинград, Новгород һәм Тверь өлкәләренә 7 экспедиция үткәрде. 190 солдатның җәсәде табылды, алар тиешенчә җирләнде. 22 медальон табылды, бу шундый кыска вакыт өчен шактый күп. Шулардан җидесендәге язу укылды, берсе әлегә экспертизада.

(«Татар-информ» агентлыгында узган очрашудан)

РОССИЯДӘ – «МӘГАРИФ» ИЛКҮЛӘМ ПРОЕКТЫ

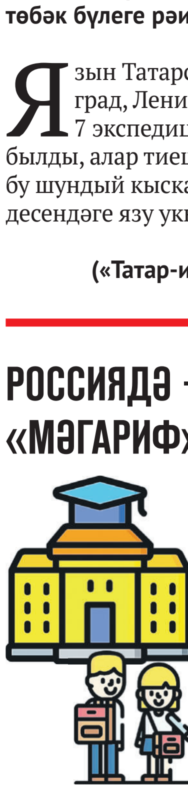

498 мең укучыга **800**дән артык яңа мәктәп төзелде

4000нән артык мәктәп спорт инфраструктурасын яңартты

232 «Кванториум» технопарклары ачылды

Чиста нәтиҗә

1 апрельдән башланган чистарыну-җыештыру икеайлыгында барлыгы 586 меңнән артыграк кеше катнашкан. Экология һәм табигать ресурслары министрлыгы матбугат хезмәте хәбәренә караганда, бу эшкә 16 меңнән күбрәк махсус техника җәлеп ителгән.

Икеайлык башланганнан бирле республика территориясендә әйләнә-тирә мохитне чиста тоту кагыйдәләрен бозуның 6496 очрагы ачыкланган. Күпчелеге (5286сы) буенча тиешле чаралар күрелгән. Барлыгы 1 миллион 820 мең сумлык штраф салынган.

Татарстанда рөхсәт ителмәгән урыннарда 4599 чүплек ачыкланган. 3972се (86,4%) юк ителгән. Районнарда 393,3 мең куб. м күләмендә чүп-чар, көнкүреш калдыгы полигоннарга чыгарылган. Транспорт предприятиеләре автомобиль юллары тирәсеннән 4865 куб. м чүп-чар җыеп алган.

Истәлекле көннәр арта

21 ноябрьдә Россиядә Хәрби ант көне билгеләп үтеләчәк. Дәүләт Думасы шундый закон кабул иткән.

Бу көнне сайлап алуның сәбәбе – 1721 елның 21 ноябрендә Петр I үзенең указы нигезендә хәрбиләргә, дәүләти һәм дини вазыйфаларны биләүчеләргә ант бирүне керткән.

Думаның Оборона буенча комитеты рәисе урынбасары Юрий Швыткин билгеләп үткәнчә, Петр I антны йоладан дәүләт законы дәрәҗәсенә күтәргән. Аның әйтүенчә, ант Ватанга тугрылыклы хезмәт итәргә әзер булуны раслый. Законның яшьләрне тәрбияләүгә ярдәм итәчәге күздә тотыла.

Илдар Мөхәммәтҗанов

Тешләсә, түлисең

Моннан соң эт тешләгән өчен хуҗасына 10 меңнән 200 мең сумга кадәр штраф түләргә туры килмәгәе. Дәүләт Думасы хайваннарны асрау таләпләрен үтәмәгән өчен, шул исәптән эт кемне дә булса тешләгән өчен штраф түләтүне күздә тоткан закон проектын икенче укылышта карап тикшерәчәк.

Шулай итеп, Административ хокук бозулар турында кодекска 2 яңа пункт һәм бер статья кертү тәкъдим ителә. Иң элек йорт хайваннарын асрау таләпләрен үтәмәүче кешеләрдән – 1,5 меңнән 3 мең сумга кадәр, вазыйфаи затлардан – 5 меңнән 15 мең сумга кадәр, юридик затлардан 15 меңнән 30 мең сумга кадәр штраф түләтү карала.

Икенче пункт тамаша максатында хайваннардан файдалану таләпләрен үтәмәүчеләргә кагыла. Гади кешеләргә – 3–15 мең сум, вазыйфаи затларга – 10–30 мең, юридик затларга 50–100 мең сум түләргә туры киләчәк.

Ансыз да яшәп булмый

Быел гыйнвар – апрель чорында Татарстанда яшәүчеләргә барлыгы 38,1 миллиард сумлык куллану кредиты бирелгән. Кредит тарихлары бюросы мәгълүматларына караганда, узган елның шушы ук чоры белән чагыштырганда кредит күләме 59,2 процентка арткан.

Татарстан халыкка бирелгән кредит күләме ягыннан 30 лидер төбәк арасында алтынчы урынга чыккан. Беренче бишлеккә Мәскәү (129,2 миллиард сум), Мәскәү өлкәсе (86,4 миллиард сум), Санкт-Петербург (55,5 миллиард сум), Свердловск өлкәсе (42,1 миллиард сум) һәм Краснодар крае (42 миллиард сум) кергән. 30 төбәк арасында соңгы урында – Удмуртия.

Исегезгә төшерәбез: быел гыйнвардан мартка кадәр чорда республикада барлыгы 95384 куллану кредиты бирелгән (узган елның беренче кварталы белән чагыштырганда 5,4 процентка кимрәк). Аларның саны буенча республика 30 төбәк арасында бишенче урынга чыккан.

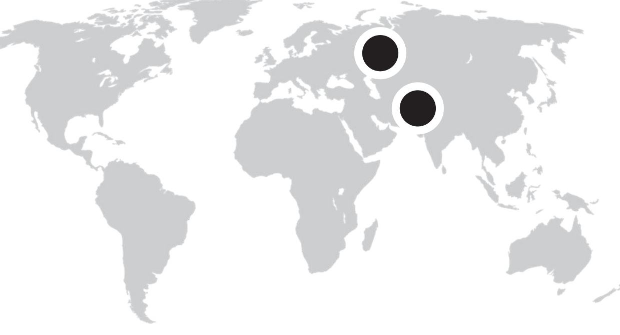

Рәшит ФӘТХРАХМАНОВ

Дөньяда

ТАУЛЫ КАРАБАХ: ТЫНЫЧЛЫККА ТАБАМЫ?

Дәүләтләр зур тарихи борылыш алдыннан яңа икътисадый һәм хәрби союзлар төзи. Элекке килешүләр искерә, лидерлар дөнья картасының яңа контурларын сызарга азаплана. Глобаль дөньяның зур сәясәтеннән читтәрәк торган илләр дә орбитага тартып кертелә. 22 майда АКШның дәүләт департаменты җитәкчесе Энтони Блинкен һәм Тын Океан дәүләте Папуа-Яңа Гвинея Премьер-министры Джеймс Марапе оборона өлкәсендәге хезмәттәшлек турында икеяклы килешүгә имза салдылар. Килешү Америкага Папуа-Яңа Гвинеяның хәрби объектларына үтеп керү мөмкинлеге бирә һәм Тын океанның көньяк өлешендә американнар позицияләрен ныгыта. Вашингтон өчен килешү зур әһәмияткә ия, ди белгечләр. Австралия аналитикларының берсе Махолопа Лавейл: «Оборона өлкәсендәге әлеге килешүне имзалау Тын океан төбәгендәге башка дәүләтләргә төбәктәге иң зур милләтләрдән берсенең партнер буларак АКШны сайлавы турында сигнал бирә», – дигән фикер әйтте. АКШ өлгермәсә, төбәкне Кытай үз кулы астына алырга ихтимал иде.

Соңгы көннәрдә элекке СССР киңлекләрендәге геосәясәт тә җитди үзгәрешләр кичерә. Әлегә кадәр Россиянең көчле йогынтысында булган ил – Әрмәнстан лидеры Пашинян дүшәмбе көнне Таулы Карабахны Азәрбайҗан җире буларак танырга әзер булуын белдерде. «Азәрбайҗанның 86600 кв. км җирләре Таулы Карабахны да үз эченә ала. Әгәр без бер-беребезне дөрес аңласак, Әрмәнстан Азәрбайҗанның бөтенлеген шул чикләрдә таный, ә Баку – Әрмәнстанның бөтенлеген 29800 кв. км чикләрендә», – диде. Белдерү, ниһаять, өч дистә елдан артык барган канлы конфликтның уңай чишелүенә китерергә мөмкин. Ике ил өч мәсьәләдә килешергә җыена: 1) СССР эчендәге республикаларның чикләре яңа барлыкка килгән илләрнең дәүләт чиге булуы турында 1991 елда Алма-Атада имзаланган декларацияне тагын бер тапкыр раслау; 2) Таулы Карабах әрмәннәренең иминлеген тәэмин итүче халыкара формат булдыру; 3) Таулы Карабахны гомумкешелек хокукларына ия булган әрмән күпчелеге яши торган төбәк итеп калдыру турында килешү төзү. Шул мәсьәләләр хәл ителсә, төбәктә тынычлык урнаштыру өчен шартлар туачак. Әмма Ереван бу килешүгә хәрби конфликтта оттырып, басым астында килә, шуңа күрә әрмән сәясәтчеләрендә вазгыятьтән ризасызлык һәм Мәскәүгә үпкә көчле. Алар Баку белән конфликтта Күмәк иминлек килешүе оешмасы (ОДКБ) үзләрен яклар дип өметләнгәннәр иде. Әмма илдә Россиянең хәрби базасы булу да, ОДКБны кат-кат ярдәмгә чакыру да әрмәннәргә булышмады. Объектив рәвештә булыша да алмый иде, чөнки Таулы Карабах барлык халыкара оешмалар тарафыннан да Азәрбайҗан төбәге булып танылa, Бакуның аны көч кулланып үзенә кайтарып алуы агрессия булып санала алмый. ОДКБ исә – үз уставында аркадаш дәүләтләрнең җирләренә читтән һөҗүм булганда гына арага кысылуны беркеткән оешма. Пашинян Әрмәнстанның ОДКБдан чыгу ихтималын да алга сөрә, бу исә Кавказда Россия йогынтысын нык киметәчәк дип исәпли белгечләр.

Россиядә

КЫТАЙ БЕЛӘН МӘҢГЕГӘ БЕРГӘ

Көнбатыш белән аралар бозылган һәм өзелгән, Украина белән конфликт чишелеш табасы урынга кискенләшкән көннәрдә Мәскәү Кытай белән аркадашлыкны ныгыту юлына басты. Франция Президенты Макронның: «Россия Кытай вассалына әйләнде», – дигән сүзләренә федераль Хөкүмәт Рәисе Мишустин: «Кытай – безнең зур дустыбыз, Россия Кытай белән мөнәсәбәтләрнең кадерен белә», – дип җавап бирде. Ике дәүләт арасындагы мөнәсәбәтләр Мәскәү өчен, чынлап та, кадерлегә әверелә, чөнки бар икътисадны кискен рәвештә көнбатыштан көнчыгышка борырга туры килә. Кытай Россия чималы, бигрәк тә углеводородлар өчен төп базарга әйләнеп бара, чин валютасы тышкы сәүдә әйләнешендә төп валюта ролен уйный. Бераз уңайсызрак, билгеле, көндәшлек булмау Россияне үз чималын арзангарак сатарга, Кытай сәнәгате товарларын кыйбаткарак алырга мәҗбүр итә. Әмма сайланып тора торган чак түгел.

Россия-Кытай бизнес-форумында Премьер Россия икътисадын тәкъдим итте инде. Инфляция һәм эшсезлек күрсәткечләренең түбән булуы, салым режимының оптимальлеге, цифрлаштыруның зур үсеш алуы уңай алшартлар буларак тәкъдим ителде. Мишустин ике ил арасындагы хезмәттәшлекнең перспективасын станок төзелеше, пилотсыз системалар, кораб төзелеше, урман сәнәгате комплексы юнәлешләрендә күрә. Энергетика, аеруча атом энергетикасын стратегик юнәлеш дип саный. Авыл хуҗалыгы продукциясе белән сәүдә итүне үстерергә өметләнә. Соңгысы – авыл хуҗалыгы продукциясен сату – 40 процентка үсеп, 7 миллиард долларга җиткән. Әмма Кытай – планетадагы бодай сатып алучы төп дәүләт – ни өчендер Россия бодаен алудан баш тарта. Мәскәү транспорт коридорларын үстерүгә дә зур өмет баглый, төньяк диңгез юлын үзләштерүдә бергәләп катнашырга чакыра. Кытайлар каршы түгелдер, мөгаен, әмма бер үк вакытта Россияне әйләнеп уза торган маршрутларны да үстерәләр. Урта Азия аша Европага товар ташу инде гадәти күренешкә әверелеп бара. Күрәсең, Кытайда йомырканы берничә кәрзингә берьюлы салуның иң отышлы юл икәнен яхшы аңлыйлар. Сәнәгать өлкәсендәге хезмәттәшлек тә нигездә Кытай товарларын Россиядә җитештерү юнәлешендәрәк үсәр, мөгаен. Автоваз, мәсәлән, Санкт-Петербургта алар белән автомобильләр җыю линиясен эшләтеп җибәрергә әзерләнә. Россиянең үз автомобиль брендлары юк, димәк, Кытай автомобильләре җитештереләчәк.

Халыкара акча түләүләр дә моннан соң Кытай аша эшләнер, мөгаен. Россия банкларын Кытай банк түләүләре системасы CIPSка ялгарга туры киләчәк. Итагатьле һәм тыңлаучан партнер булырга туры киләчәк, чөнки аларны алыштырырлык бүтән партнерлар юк.

МИНТИМЕР ШӘЙМИЕВ:

«БЕРКАЙЧАН ДА ҖИҢЕЛ БУЛМАДЫ»

Көчле, гадәти булмаган сәясәтче, зирәк акыл иясе һәм җаваплы кеше. Россия Президенты Владимир Путинның Татарстанның Беренче Президенты, Дәүләт Киңәшчесе Минтимер Шәймиевкә атап әйткән сүзе бу. Кичә Минтимер Шәймиев дәүләт башлыгы кулыннан илнең иң дәрәҗәле бүләген – Изге апостол Андрей Первозванный орденын алды. Чара Мәскәү Кремлендә узды.

kremlin.ru

– Россия дәүләтчелеген һәм федерализмын, Татарстанның һәм бөтен Россиянең социаль-икътисадый үсешендә, милләтара татулыкны ныгытуда Минтимер Шәрип улы Шәймиев зур өлеш кертте. Көчле, гадәти булмаган сәясәтче, зирәклек һәм җаваплылык иясе. Ватанның иң зур бүләген сезгә тапшыру – минем өчен дәрәҗә, – диде Владимир Путин бүләкләү тантанасында. Сүз уңаеннан, Шәймиевтән тыш, бу бүләкне Россия Конституция суды рәисе Валерий Зорькин алды.

Үз чиратында Минтимер Шәймиев дәүләт җитәкчесенә рәхмәтен белдерде. Дәүләт Киңәшчесе хәзерге вакытта илнең бердәм булуын билгеләп үтте. Әмма дөньядагы бик күпләр Россияне зәгыйфь итеп күрергә тели.

– Дошманнар уңышсызлыкка дучар булыр, – дигән фикердә Минтимер Шәймиев. – Безнең киләчәгебез яхшы. Безгә булганны кадерләргә һәм алга таба шулай дәвам итәргә кирәк. Башкасы безгә бирелмәде һәм кирәк тә түгел. Безнең юлыбыз беркайчан да җиңел булмады. Инде яшем дә шулай дип әйтергә хокук бирә. Илне берләштерүдә Владимир Владимировичның роле зур.

Чулпан ГАРИФУЛЛИНА

Зилә ВӘЛИЕВА, Татарстан Иҗтимагый палатасы рәисе:
– Минтимер Шәймиев бервакытта да кемгәдер ярыйм дип яшәмәде. Республиканың уңышын алыйкмы, тарихи һәйкәлләрне яңарту, Кама аркылы күпер салу, илдә булмаган өр-яңа мәктәпләр төзү кебек зур проектлармы, четерекле 90 нчы елларны – барысы да Минтимер Шәймиев эшчәнлегенә бәйле. Һәйкәлләрне халыкара дәрәҗәгә чыгару, ЮНЕСКОга кертү – бу карап торышка гына җиңел кебек. Чынлыкта ул күпме эш таләп итә. Аны бүген Россиядә генә түгел, башка илләрдә дә таныйлар. Һәркем Минтимер Шәймиевне үзенчә кабул итә. Күпчелек, хөрмәт итеп, «Бабай» ди аңа. Ул рәхмәт ишетер өчен эшләмәде. Тик үзе рәхмәт әйтергә онытмады.

Эльмира ЗАКИРОВА, «Сөембикә» журналы бүлек мөхәррире:
– «Ялкын»да эшләгән чор. Балалар Татарстанның Беренче Президенты Минтимер Шәймиев белән Кремльдә очраша. Нибары ярты сәгать вакыт бирделәр. Ә Минтимер Шәрипович һәр бала белән кул биреп күрешә, сораша, хәл-әхвәл белешә, кызыксына! Аңлыйм да бит: аның һәр минуты алдан язылган! Матбугат хезмәте җитәкчесе дә сәгатькә күрсәтә, мин дә энә өстендә утыргандай утырам. Иркенәеп, 30 минут урынына берничә сәгать сөйләшеп утырдык. Минтимер Шәймиев журналыбызны укып бара икән бит! Киңәшләрен бирде, журналга карата тәкъдимнәрен, фикерләрен әйтте. Мәсәлән, «Кәеф» сәхифәсен ул «Чаткылар» дип атарга тәкъдим итте. Үзенең мәктәптә ничек стена газетасы чыгаруларын сөйләде. Айрат Бик-Булатовның каралама-китабына хәер-фатиха биреп, аны бастырып чыгаруда булышты. Бик рәхәт вакытлар. Аталарча кызыксына, үгет-нәсыйхәт бирә белде Минтимер Шәймиев. Анда тәкәбберлек юк.

Артем СИЛКИН, «Зөя утрау-шәһәрчеге» музей-тыюлыгы директоры:
– Дәрәҗәле, вазыйфаи зат булса да, Минтимер Шәриповичта тәкәбберлек, башкаларга өстен карау булмады һәм юк. Ул – кешеләр белән сөйләшергә ярата һәм кешеләрне тыңлый белә торган шәхес. Минтимер Шәриповичның тарихи-мәдәни мирасны торгызуга бәйле эшчәнлеген дә бәяләп бетерерлек түгел. Төзекләндерү эшләре башланганчы, мондагы хәлләрнең нинди икәнен беләбез бит. Без Минтимер Шәриповичның республика мәдәнияте, диннәр арасындагы татулык, гомумән, Татарстан үсеше өчен башкарган тиңсез хезмәтен таныйбыз.

РӘИС КӨНДӘЛЕГЕ

Ерактагы якын кешеләр

Хезмәттәшлекне арттырырга кирәк. Татарстан Рәисе Рөстәм Миңнеханов Кытай белән мөнәсәбәтләр уңаеннан шундый фикердә. Билгеле булганча, ул Шанхайда уза торган Россия-Кытай бизнес-форумында катнаша. Рөстәм Миңнеханов форумга Россия Хөкүмәте Рәисе Михаил Мишустин җитәкчелегендәге ил делегациясе составында килде.

Форумдагы сәламләү чыгышында Михаил Мишустин Россия-Кытай хезмәттәшлеген арттыруның ике ил өчен дә файдалы булуын әйтте. Моның ике як икътисадын ныгытуга уңай ясаячагын белдерде ул. Премьер-министр Кытай делегациясен Казанда узачак «Киләчәк Уеннары» турнирына да чакырды.

Рөстәм Миңнеханов исә мондый форумнарда очрашуларның мөһимлеген ассызыклады. «Хезмәттәшлекне арттырырга кирәк. Кызганыч, пандемия чорында актив аралашу мөмкинлеге булмады. Без Кытай партнерларының эшлекле кәефен, эшләргә әзер булуларын күрәбез», – диде Рәис.

Республика җитәкчесе сүзләренчә, Кытайдагы хезмәттәшләр дә Татарстан вәкилләрен сагынган. Рөстәм Миңнеханов: «Мөмкинлекләр барлыкка килүгә сөенәбез. Инфраструктура ягыннан Кытай белән проектларыбыз юк, әмма икътисадның реаль секторына бәйле зур ниятләр бар», – дип белдерде.

* * *

Кытайга эш сәфәре кысасында, Рөстәм Миңнеханов Аньхой провинциясе губернаторы Ван Циньсянем белән очрашты. Рәис әлеге провинциянең Кытайдагы иң тиз үсеш алучы төбәкләренең берсе булуын әйтте. Ул Аньхой командасын Казанда узачак «Киләчәк Уеннары» турнирына чакырды.

Үз чиратында Ван Циньсянем Кытай белән Россиянең электән үк стратегик партнерлар булуын телгә алды. «Безнең халыклар арасында дуслык бар. Хәзерге катлаулы халыкара вазгыятьтә Кытай һәм Россия ышанычлы мөнәсәбәтләрен саклап кала алды», – диде ул.

– Пандемия аркасында соңгы еллар безнең өчен бик авыр булды. Хәзер мөмкинлекләр артты, Кытай партнерлары белән эшлекле мөнәсәбәтләр корырга ниятлибез, – диде Рөстәм Миңнеханов. Ул Татарстандагы күп уңышлы проектларның Кытай тәҗрибәсе ярдәмендә тормышка ашырылуын да әйтте.

! *Узган ел нәтиҗәләре буенча, Кытай белән Татарстан арасындагы товар әйләнеше 58 процентка артты һәм 1,6 млрд доллар тәшкил итте. Пекинда Татарстанның сәүдә-икътисадый рәислеге эшли, Казанда исә – Кытайның генераль консуллыгы.*

tatarstan.ru

Иран белән дуслык ныгый

Үзара хезмәттәшлекнең кулай юлларын эзләргә кирәк булачак. Дәүләт Советы Рәисе Фәрит Мөхәммәтшинның Иранның Казандагы генераль консулы Давуд Мирзахани белән очрашуында шундый фикер әйтелде. Анда иң элек парламентара элемтәләр аша Иран белән Татарстан арасындагы бәйләнешләрне төрле яклап киңәйтү мәсьәләләре каралды.

Дәүләт Советы Рәисе кунакка «Россия – Ислам дөньясы: KazanForum» Халыкара икътисадый форумы йомгаклары турында кыскача гына сөйләп үтте. «Саммитка күп кенә ислам дәүләтләреннән һәм Россиянең барлык төбәкләреннән 15 меңгә якын вәкил җыелды, – дип билгеләп үтте ул. – Әлбәттә, Ираннан да килделәр, без моның өчен бик рәхмәтле».

Фәрит Мөхәммәтшин, Татарстан парламенты эшчәнлегенә кагылып, республикада күпмилләтле җәмгыятьне үстерү өчен депутатларның законнар чыгару эшчәнлегенең зур әһәмияткә ия булуын билгеләп үтте. Ул шулай ук, мәдәният, фән һәм аеруча туризм өлкәсендәге мәсьәләләрне нәтиҗәле хәл итү өчен, Иран парламенты белән эшлекле мөнәсәбәтләр урнаштыруга ышаныч белдерде.

«Иранның Казандагы Генераль консуллыгының төп бурычы – Татарстан һәм күрше төбәкләр белән сәүдә-икътисадый мөнәсәбәтләрне үстерүгә ярдәм итү, – диде үз чиратында Иран дипломаты. – Бездә төбәкләр парламентлары юк, шуңа күрә Иран Мәҗлесе белән Татарстан Дәүләт Советы арасындагы үзара хезмәттәшлекнең иң кулай юлларын эзләячәкбез. Фәнни, мәдәни, спорт, гуманитар мөнәсәбәтләрне һәм аеруча туризмны үстерү өчен кирәк бу».

ЫШАНЫЧ БҮЛӘК ИТҮ

Ярдәм

Янгыннан зыян күргән Курган өлкәсенең Йолдыз авылына Татарстаннан чираттагы гуманитар ярдәм китте. Бу юлы эшмәкәрләр 20шәр тонналы фуралар белән төзелеш материаллары һәм ашлык төяп озатты.

Төзелеш материаллары төягән бер машина Яшел Үзән районының Кече Ключи авылы янындагы коттедж бистәсеннән кузгалды. Эшмәкәр Ильяс Гыймадов сүзләренчә, әлеге чарада 10–15 бизнес вәкиле катнашкан.

– Мин Татар конгрессы белән тыгыз элемтәдә торам. Шуңа күрә бу фаҗига турында ишетүгә үк, читтә каласыбыз килмәде, – диде ул. – Иң элек социаль челтәрләрдә сәхифәмә ярдәм итәргә теләге булганнар өчен игълан куйдым. Бер атна эчендә дусларыбыз, бизнес буенча хезмәттәшләребез үзләренең теләкләрен белдерде. Кемдер акчалата, кемдер төзелеш материалы белән ярдәм итте. Кием-салым, беренче кирәк-яракларны күп җыйдылар инде, Йолдыз авылындагы кешеләргә хәзер йортларын сафка бастырырга кирәк. Шуңа күрә без төзелеш материаллары җибәрергә булдык.

Буяулар, эш кораллары, йорт җылыткыч материал, кабельләр һәм башка кирәк-яраклар – эшмәкәрләр якынча 1 млн сумлык ярдәм әзерләгән. Ильяс Гыймадов татар авылына ярдәм итүне үзенең изге бурычы дип санавын да әйтте.

– Минем татар авылын яшәтәсем килә. Күпләр авылдан китү турында уйлый дип әйттеләр, ләкин татар авылы бетмәсен, яшәсен иде әле. Ярдәм кулы сузган һәр дустыма, коллегама зур рәхмәт.

Авыр йөк машинасын йөртүче Айдар Гыйләҗетдиновның Йолдыз авылына икенче тапкыр гуманитар ярдәм илтүе. 19 сәгать юл узып, барысын да үз күзләре белән күргән кеше буларак, ул хис-кичерешләрен яшереп калдыра алмады.

– Анда барысы да бик начар. Авылны беренче тапкыр күргәч, хәтта күзгә яшь килде. Бик күп йортлар көлгә әйләнгән бит. Агач корылмаларның берсе дә исән калмаган. Бик кызганыч, әлбәттә. Халык ярдәмне бик нык күтәреп ала анда. Күз яшьләре белән рәхмәт әйтәләр, – дип сөйләде ул.

Михаил Афанасьев Яшел Үзән районының ярдәмнән читтә калмавын әйтте.

– Кешеләрнең, эшмәкәрләрнең ярдәм кулы сузарга әзер булулары бик сөендерә, әлбәттә. Без инде хәрби операциядәге егетләребезгә дә әледән-әле ярдәм итеп торабыз, бу юлы да читтә кала алмадык. Әлеге ярдәм анда яшәүчеләргә чыннан да кирәк. Без алга таба да ярдәм итәргә уйлыйбыз, – диде район башлыгы.

Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитеты рәисе Данис Шакиров әйтүенчә, Татарстаннан читтә яшәүче милләттәшләребезнең карашлары Казанга, Татарстанга төбәлгән. «Бу фаҗигадә дә беренчеләрдән булып ярдәм кулы сузучылар без идек», – ди ул.

– 10 май көнне беренче йөк машинасы Йолдыз-Эчкенгә киткән иде инде. Бүгенгә махсус счетта җыелган акча 4,5 млн сумнан артып китте. Хәзер безнең алда торган төп мәсьәлә – данлыклы татар авылын торгызу, төзекләндерү. Аны бөтен татар халкы белән бергә балкытып торгызырга кирәк. Бу юлы эшмәкәрләр төзелеш материаллары әзерләсәләр, Биектау районының Коркачык икмәк кабул итү оешмасы җитәкчесе Нияз әфәнде Гарипов ашлык белән ярдәм итте. Татар егетләренә бик зур рәхмәт. Шулай итеп, юлга ике фура кузгалды. Моннан тыш, Төмән өлкәсеннән тагын 4 йөк машинасы озатылды. Димәк, 24 майда Йолдызга 6 фура гуманитар ярдәм барып ирешәчәк, – диде ул.

Данис Шакиров Йолдыз авылының иҗтимагый советы төзелгәнлеген хәбәр итте.

– Анда яшәүче халык арасында киләчәктә авылда калу-калмау буенча икеләнү, шик бар иде. Хәзер барлык татар дөньясының ярдәмен тойганнан соң, аларның фикерләре үзгәрде, – диде ул. – Без алга таба да авылга ярдәм итәчәкбез. Кышка кадәр һәр гаиләнең үз йортына керү мәсьәләсен кайгыртачакбыз.

Зөһрә САДЫЙКОВА

БЕР МАНДАТЛЫ САЙЛАУ ОКРУГЫ БУЕНЧА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫНА ӨСТӘМӘ САЙЛАУГА ТЕРКӘЛГӘН КАНДИДАТЛАРНЫҢ САЙЛАУ АЛДЫ АГИТАЦИЯСЕ МАТЕРИАЛЛАРЫ

МАТЕРИАЛЛАР АВТОР ӘШКӘРТҮЕНДӘ БАСТЫРЫЛА. АЛАРНЫ ГАЗЕТА БИТЛӘРЕНДӘ УРНАШТЫРУ БАСМА МӘЙДАН БҮЛҮ БУЕНЧА ҮТКӘРЕЛГӘН ҖИРӘБӘ НӘТИҖӘЛӘРЕНӘ ТУРЫ КИЛӘ

№ 20 Электротехник
бер мандатлы сайлау округы

АЛЕКСАНДР
БЫКОВ

Хәрби хәрәкәтләр ветераны,
«Батырлык өчен» медале белән бүләкләнгән

ПАРТИЯ НОВЫЕ ЛЮДИ

- Кешеләр әһәмиятлерәк!
- Бөтен Татарстанны үстерергә!
- Үзгәрешләр энергиясе.

Теркәлгән кандидат Быков А.В.
Агитация материалы. Татарстан Сайлау кодексының 62 маддәсе нигезендә бушлай бастырыла.

№ 20 Электротехник
бер мандатлы сайлау округы

ТАТЬЯНА
МУХИНА

КПРФ

Теркәлгән кандидат Мухина Т.А.
Агитация материалы. Татарстан Сайлау кодексының 62 маддәсе нигезендә бушлай бастырыла.

№ 20 Электротехник
бер мандатлы сайлау округы

ДИСТАНЦИОНКАГА,
ОПТИМИЗАЦИЯГӘ – ЮК!

РОССИЯНЕҢ СЫЙФАТЛЫ
БЕЛЕМЕНӘ – ӘЙЕ!

Илнар СИРАЕВ

Кандидат в депутаты Государственного Совета Республики Татарстан шестого созыва по Электротехническому одномандатному избирательному округу № 20

СР СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ ПАТРИОТЫ ЗА ПРАВДУ

Теркәлгән кандидат Сираев И.Р.
Агитация материалы. Татарстан Сайлау кодексының 62 маддәсе нигезендә бушлай бастырыла.

ГОМЕРЛЕК БҮЛӘК

minzdrav.tatarstan.ru

Уникаль очрак

Көтеп алган җәйнең бер иртәсе Әлмәттә яшәүче 38 яшьлек йөкле хатынның тормышын ике өлешкә бүлгән дә куйган. Йокыдан торып, аякка басам дигәндә, дөмбердәп, идәнгә килеп төшкән ул. Сабые туар көнне түземсезлек белән көтеп яшәгән яшь гаиләгә кайгы дигәнең нәкъ менә шушы мизгелдә ишек шакый да инде.

Хастаханәдә табиблар аның бот сөяге сынганлыгын ачыклый. Ул гына да түгел, сөякләр метастаз таралу аркасында ныклыгын югалткан булырга тиеш дип фаразлый алар. Булачак әнине санавиация ярдәмендә Республика клиник хастаханәсенең перинаталь үзәгенә озаталар. Табиблар аның күкрәгендә дүртенче дәрәҗәдәге яман шеш таба. Сөякләргә, дөрестән дә, метастаз таралырга өлгергән була.

– Йөкле чакта хатын-кызның күкрәгендә яман шеш барлыгын ачыклау бик кыен. Ник дигәндә, күкрәкләр тагын да зурая, тыгызлана һәм анда шешне чамалау мөмкин түгел диярлек. Аннары күкрәк яман шеше мондый яшь кешеләр арасында сирәгрәк тә очрый. Әмма монда яман шеш булу гына түгел, ул инде шактый азарга ук өлгергән. Безнең алга катлаулы бурыч куелды: балага зыян китермичә генә, 28 атналык көмәне булган ананың гомерен саклап калырга кирәк иде, – дип искә ала ул көннәрне Республика клиник онкология хастаханәсенең тән тиресе, йомшак тукыма һәм сөяк яман шеше бүлеге мөдире Илдар Сафин.

Хастаханәнең 1 номерлы химия терапиясе бүлегенең табиб-онкологы Гүзәл Мөхәммәтшина сүзләренә караганда, сөякләргә метастаз таралу аркасында, булачак әнинең бөерләренә дә зыян килгән.

– Бу очракта безгә гадәти химия терапиясе алымын кулланырга һич кенә дә ярамый иде. Шуңа күрә без әни кешегә сөякләрнең җимерелүен туктата торган препарат кададык. Нәтиҗәдә икенче көнгә инде кандагы кальций күләме сизелерлек кимегән иде. Шул рәвешле бөерләр эшчәнлеген азмыкүпме җайга салдык, – дип сөйләде белгеч журналистлар белән очрашуда.

Әмма карында бала да бар бит әле! Күп тә үтми, табиблар, әнисенең авыруларына бәйле рәвештә, сабыйның баш миенә һава җитмәгәнлеген ачыклый. Шуңа күрә анага кесарь кисеме ясап, тиз арада баланы алырга туры килә. Шул рәвешле авырлыгы бер килограммга да тулмаган, җитлекмичә туган бала дөньяга аваз сала.

Табиблар исә әни кешенең гомере өчен көрәшне дәвам иткән. Аны Республика клиник хастаханәсеннән онкология диспансерына күчерәләр. Биредә иң элек аның сынган аягына протез куеп, катлаулы операция ясыйлар. Шул рәвешле ул биредә яңадан йөрергә өйрәнә.

– Әмма сөенергә иртәрәк иде. Без бит иң беренче чиратта яман шешкә каршы көрәшәбез. Ә яңа гына операция кичергән кешегә химия терапиясе ясарга ярамый. Безнең пациент исә кыска вакыт эчендә берьюлы ике операция кичерде. Шуңа күрә без заманча таргет терапиясен кулландык. Ул организмга яман шеш күзәнәкләренә үсәргә ирек бирми торган махсус препарат кертүдән гыйбарәт. Шул рәвешле без химия терапиясе кулланмыйча гына ике атна эчендә бик яхшы нәтиҗәләргә ирештек. Күкрәктәге шеш тә шактый кечерәйде, – ди Гүзәл Мөхәммәтшина.

Әмма анага радиологлар ярдәме дә кирәк була. Ник дигәндә, операциядән соң аякка баскач, ул аркасы авыртудан зарлана башлый. Шул рәвешле, табиблар метастазларның умыртка баганасын да зарарлавын ачыклаган.

– Без дәвалаганда, ана виртуаль рәвештә баласы белән дә элемтәдә булды. Табиблар, неонатологлар аңа сабыйның фото-видеоларын җибәреп торды. Шуңа күрә аңа рухи яктан җиңелрәк булды. Нур терапиясе алганнан соң аның аркадагы авыртулары бетте, иркенләп ике аякка басып йөри башлады, – ди Республика клиник онкология хастаханәсенең радиология бүлеге мөдире Мария Әһлиуллина.

Шул рәвешле төрле юнәлештә эшләүче бер төркем табиб уникаль операция, дәвалау ысуллары ярдәмендә ананың да, баланың да гомерен саклап кала. Хастаханәдән чыкканда инде күкрәктәге шеш күзгә күренмәслек дәрәҗәдә кечерәеп беткән була. Сабый да сау-сәламәт килеш дөньяга аваз сала.

Бу вакыйгага инде төгәл ике ел вакыт узган. Татарстан табиблары икенче гомер бүләк иткән әни бүген тупырдап торган сабыен үстерә. Шулай да дәвалануын дәвам итә ул. Ай саен табибка күренеп, тиешле даруларын эчеп тора.

– Без бер клиника белән генә чикләнмичә, берьюлы өч дәвалау оешмасы берләшеп, уңышлы эш алып бардык. Республика клиник хастаханәсе, 16 номерлы шәһәр хастаханәсе белән бергә барысын да синхрон рәвештә, төгәл эшләдек. Әлеге очракның уникальлеге иң беренче чиратта әнә шуннан гыйбарәт. Бу исә, үз чиратында, әнинең дә, баланың да гомерен саклап калырга, ул гына да түгел, аларны тулы канлы тормыш белән яши алырлык итеп саклап калырга ярдәм итте, – ди Илдар Сафин.

Татарстан табибларының бу батырлыгы турында киләчәктә кабат ишетәчәкбез әле. Ник дигәндә, алар «Ак чәчәкләр» бәйгесендә «Уникаль очрак» номинациясенә тәкъдим ителгән. Ике кешегә гомер бүләк иткән алтын куллы табибларыбызга уңышлар теләп калыйк!

Динә ГЫЙЛАҖИЕВА

БЕЛГЕЧ ҖАВАБЫ

– Күкрәк яман шешеннән дәваланган хатын-кыз киләчәктә әни була аламы?

– Әйе, була ала. Әмма дәвалану тулысынча тәмамлангач, билгеле бер вакыт үткәнен көтәргә кирәк булачак. Бала алып кайту вакыты да табиб белән киңәшләшеп сайланырга тиеш. Әгәр хатын-кыз әле бер тапкыр да әни булмаган икән, яман шешне дәвалар алдыннан ул күкәй күзәнәкләрен катырып куя ала. Шул рәвешле ул катлаулы дәвалану курсы узганнан соң киләчәктә аның ярдәмендә тыныч күңел белән сау-сәламәт бала алып кайта алачак. Мондый мөмкинлектән яман шеш диагнозы куелган ир-атлар да файдалана ала.

– Яман шешне ничек кисәтергә?

– Атнага 150 минут физик активлык күкрәк яман шеше килеп чыгу ихтималын бермә-бер киметә. Тәмәке тарту, исерткеч эчемлекләр куллану кебек начар гадәтләр дә еш кына яман шешкә китерә. Дөрес туклану, гәүдә авырлыгын контрольдә тоту шулай ук яман шешне кисәтергә ярдәм итә. Вакытында диспансеризация узу да мөһим.

Илдар Мөхәммәтҗанов

КЫҢГЫРАУ КАЙТАВАЗЫ

Бу көннәрдә мәктәп укучылары өчен соңгы кыңгырау чыңлый. Шушы көннең кабатланмас хатирәләрен, дулкынландыргыч мизгелләрен без дә барладык.

Люция ШӘРӘФИЕВА,
«Болгар» радиосының яңалыклар хезмәте мөхәррире:

– Быел улым Әмирхан 9 нчы сыйныфны тәмамлый. Мәктәптән дә китәргә ниятләп тора. Иртән үземне ниндидер моңсулык биләп алды. Ә яшьләрнең үзләренә бик кызык. Бәйрәмнәрен дә заманча технологияләр белән кызыклы, матур итеп оештырганнар. Улым белән горурланып утырдым, чөнки моңа кадәр биюгә осталыгын бик белеп тә бетермәгәнмен икән. Мин сигезьеллык мәктәпне Саба районының Төбәк авылында тәмамладым. Аннан соң урта мәктәпкә Икшермәгә мендем. Бик көчле укытучылар белем бирде безгә. Мәсәлән, Татарстанның атказанган укытучысы Кави Байкиев. Минем күңелдә сыйныф җитәкчебезнең безгә әйткән үгет-нәсихәтләре аеруча тирән эз калдырды. Мин актив укучы, староста булгач, аерып алып: «Классташларыңны сакла», – диде һәм берничә укучының тормышларын аерым күзәтеп барырга кушты. Аларның берсе, авырып, яшьли вафат булды. Икенчесе исән-сау, аралашып торабыз, тормышы бик әйбәт. Башка классташлар белән дә әлегечә аралашабыз. Тормыш булгач, төрле мәшәкатьләр чыгып тора. Бер-беребезгә шушы көнгә кадәр терәк-таяныч булып яшибез. Ә менә укытучыбыз вафат инде. Улымның укытучылары да бик әйбәт булды. Аеруча сыйныф җитәкчесе Светлана Хафизова – бик көчле педагог, сыйныфны бер йодрык итеп тотты. Хәзерге балаларның безгә караганда активрак, бердәмрәк булулары ошый. Алар барысы да тормышта үз юлларын тапсыннар, әти-әниләренә игелекле балалар булсыннар иде.

Рөстәм ФӘТКУЛЛИН,
Чүпрәле районының Иске Кәкерле авыл җирлеге башлыгы:

– Быел безнең авылда мәктәпне өч кыз тәмамлый. Моннан 30 ел элек 46 укучы чыккан идек. Авылларның хәлен менә шуннан гына да чамалап була. Яшьләр өчен 30 ел бик күп кебек тоелса да, безгә әле берничә ел элек кенә булган кебек. Биш кызыбыз сигезенче сыйныфны тәмамлагач киткән иде, 11не тәмамлаганда кабат безгә килеп кушылдылар. Быел үзебезнең улыбыз да 9 нчыны бетерә. Алты бала алар. Дуслары китәргә җыена. Без югары белем бирү яклы, җибәрәсебез килми. Әле бераз вакыт бар, уйлашып бетерербез. Үзебез сыйныфташлар белән һәр биш ел саен очрашып торабыз. Инде мәрхүм булганнары да бар. Очрашканда аларның да каберләрен зиярәт кылабыз. Элек мәктәп тәмамлаган укучыларны котларга колхоз рәисе, профсоюз әгъзалары килә иде. Авылда калыгыз, йорт төзеп бирәбез, техникумнарга укырга керегез, безгә механизаторлар, инженерлар, агрономнар кирәк дип, юнәлеш бирделәр. Күп итеп бүләкләр дә алып киләләр иде. Күрәсең, шуңадыр, безнең елгылар авылда күп калды. Ул вакытта авылның да киләчәге бар иде шикелле. Кирпеч заводы эшләп тора, дуңгыз комплексы, сөтчелек фермасы… Хәзер аларның берсе дә калмады. Авылда калыгыз, дип үгетләүче дә күренми.

Ләйсән ГЫЙМАЕВА,
Татарстанның атказанган артисты:

– Быел кызыбыз Таңсылу мәктәпне тәмамлый. Дүшәмбе балалар өчен соңгы кыңгырау яңгырады. Аларның бәйрәмнәрен карап утырганда, үзебезнеке дә искә төште, әлбәттә. Аларныкы белән чагыштырганда, безнеке бик гади һәм тыйнак узган иде. Без хәтта фотога да төшмәгәнбез. 9 нчы сыйныфны тәмамлагач, укытучыбыз белән Ык буена төшеп утырган идек. Имтиханнар алдыннан биш таҗлы сирень чәчәген ашап йөрүебез дә истә калган. Сыйныфташлар белән сирәк булса да очрашабыз. Югары сыйныфларда әни безнең класс җитәкчесе иде. Аның белән күрешеп торалар. Кызыбызның бәйрәме исә бөтенләй башкача узды. Концерт номерлары да бик купшы, көчле әзерлекле булды. Ләкин балаларга шактый гына борчылырга, мәшәкатьләнергә дә туры килә. Беренчедән, алда БДИ, чыгарылыш кичәсе булса, икенчедән, күңелләрендә моңсулык, аерылышырга теләмәү бар. Соңгы уку көнендә пижама кичәсе оештырдылар. Аңа да әзерләнделәр. Киләчәктә Таңсылуның җырлыйсы килә, ләкин музыкаль белем алырга теләми. Телләр өйрәнү юнәлешен сайламакчы.

Ралинә БӘШИРОВА,
фермер (Мөслим районы):

– Быел без мәктәп тәмамлаганга ун ел була. 9 нчы сыйныфка кадәр Октябрь авылында укыдым, аннан соң Мөслимнең лицей-мәктәбендә белем алдым. Безнең сыйныф җитәкчесе Светлана Николаевна иде. Бик күңелле, рәхәт класс идек без. Бәйрәмнәребез дә бик матур узды. Мәктәп директорына үзебез картина ясап бүләк иттек. Параллель сыйныф катыргыдан зур машина ясаган иде. Без мәктәпне тәмамлаганда, 1 нче сыйныф укучылары үзләренең чыгарылыш кичәсенә чакыру таратканнар иде. Инде киләсе елга алар да укып бетерәчәк. Барасы булыр, дип ниятләп торам. Минем әти-әнием дә – укытучылар. Аларны да гел котлап торабыз, укучылары да килеп йөри. Алар өчен дә зур бәйрәм ул. 11 нче сыйныфны тәмамлаучы укучыларга сынауларын яхшы гына тапшырып, тормышта үз юлларын тапсалар иде, дип телим. Киләчәк юлларын сайлаганда, авыл хуҗалыгына бәйле һөнәрләрне дә онытмасыннар иде, дигән теләгебез бар. Монда да кешеләр бик күп кирәк. Без аларны көтәбез.

Зөһрә САДЫЙКОВА

«ВТ» КАЙДА – ШУНДА ФАЙДА

РЕКЛАМА БҮЛЕГЕ
(843) 222-09-65,
222-09-70.
E-mail:
vtreklama@mail.ru

КОТЛЫЙБЫЗ!

Республиканың агросәнәгать комплексын үстерүгә зур өлеш кертүләре һәм күпьеллык намуслы хезмәтләре өчен **Никита** Евдокимович Токарликов исемендәге акционер җәмгыятенең машина белән сыер саву операторы (Татарстан Республикасының Әлмәт районы) **Волкова** Татьяна Алексеевна, «Давлетов Нәсим Галимзян улы» крестьян (фермер) хуҗалыгы башлыгы (Татарстан Республикасының Минзәлә районы) **Давлетов** Нәсим Галимзян улы, «Зарипов Гафур Борһан улы» крестьян (фермер) хуҗалыгы башлыгы (Татарстан Республикасының Лаеш районы) **Зарипов** Гафур Борһан улы, «Татарский» агрохимия хезмәте үзәге» федераль дәүләт бюджет учреждениесе директоры **Локманов** Әнәс Әхтәм улы, Татарстан Республикасы үзйөрешле машиналар һәм башка төр техниканың техник торышына күзәтчелек идарәсе башлыгы урынбасары **Халиков** Мөнир Әфраем улы **Татарстан Республикасының «Фидакарь хезмәт өчен» медале** белән бүләкләнде.

* * *

Милләтләр арасында татулыкны һәм тынычлыкны ныгытуга зур өлеш кертүе өчен иеромонах, Рус Православие Чиркәвенең (Мәскәү Патриархаты) Казан Епархиясе Татарстан Республикасы Питрәч районының Казиле авылы Благовещения Пресвятой Богородицы храмы православие приходы җирле дини оешмасы настоятеле **Цапин** Сергей Викторович (Силуан) **«Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы төзелүгә 100 ел» медале** белән бүләкләнде.

* * *

«А.Н. Туполев исемендәге Казан милли тикшеренү техник университеты – КАИ» федераль дәүләт бюджет югары белем бирү мәгариф учреждениесенең режим һәм куркынычсызлык буенча проректоры **Безуевский** Игорь Метиславовичка, «Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының Республика суд-медицина экспертизасы бюросы» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе директоры **Вишневская** Ирина Александровнага, Татарстан Республикасы «Түбән Кама муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советының хокук бүлеге башлыгы **Зарифуллин** Рөстәм Таһир улына, «Имеральд» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыятенең хокукый тәэмин итү идарәсе башлыгы (Татарстан Республикасының Саба районы) **Исмәгыйлев** Артур Азат улына, Татарстан Республикасы Югары Суды судьясы **Габидуллина** Альбина Госман кызына **«Татарстан Республикасының атказанган юристы»** дигән мактаулы исем бирелде.

* * *

«Казан хореография училищесы» (техникум) дәүләт автоном һөнәри белем бирү учреждениесе укытучысы **Александрова** Наталья Алексеевнага, Казан шәһәренең «Кадышево торак массивындагы мәдәният йорты» муниципаль бюджет мәдәният учреждениесе директоры **Кыямова** Гөлназ Вакыйф кызына, Казан шәһәренең «8 номерлы балалар музыка мәктәбе» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениесенең фортепиано классы буенча укытучысы **Стройкова** Татьяна Ивановнага, Саба муниципаль районы «Сабаның үзәкләштерелгән авыл клуб системасы» (Район мәдәният йорты) муниципаль бюджет учреждениесенең 56 номерлы филиалы (Күчмә клуб) мөдире **Тимербаев** Хәниф Рифкать улына, Казан шәһәре Мәскәү районының «Шарм» сәнгать үзәге» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениесенең өстәмә белем бирү педагогы **Фәттахова** Ландыш Камил кызына, «Казан театр училищесы» (техникум) дәүләт автоном һөнәри белем бирү учреждениесе укытучысы **Шәйхетдинова** Гөлнара Фәрит кызына **«Татарстан Республикасының атказанган мәдәният хезмәткәре»** дигән мактаулы исем бирелде.

Авыл язмалары

Бар һәм юк...

Шәһәр тормышы да читтән караганда гына әйбәт бит инде ул. Эченә кереп батсаң, сазлык шикеллерәк. Ниндирәк шәһәрдә яшисең дә нинди эшкә эләгәсең – анысы да мөһим.

Күптән түгел генә гаилә корып җибәргән ир белән хатын үз тормышларының аркылысын-буен исәпләп карыйлар да авылга кайтырга булалар. Ә ник кайтмаска! Дүрт стена арасында гомер итү түгел бит инде, стенаның теге ягында таңга кадәр бәйрәм уздырмыйлар, подъездга чыгып талашучы да юк, ял көннәрендә таңнан төнгә кадәр ремонт та ясамыйлар, домофоннан таң тишегендә шалтыратып гафу үтенүче дә юк. Ярты зарплата күләмендә коммуналь хезмәтләр өчен түләргә дип кәгазь дә җибәрмиләр. Саф һава анда, үз биләмәң, үз мунчаң. Үзең үстергән кош-кортның, я мал-туарның итен ашыйсың, сөтен эчәсең. Йомыркасы да менә дигән. Бәрәңгесе-фәләне дә, барлык яшелчәсе, җиләк-җимеше – үз бакчаңда үскән хәләл ризык. И, шуларны уйласаң, авыл җиркәйләре оҗмахның җирдәге бер өлеше инде ул!

Бу гаилә дә шулай уйлап, авылга кайтып китә. 250–300 мең сум тирәсенә йорт сатып алалар. Әйбәт кенә өй: газы үткән, суы кергән, башка уңайлыклары да бар – мондыйны шәһәрдә фәлән миллионга да табалмыйсың. Иске булса да, үз мунчасы тора. Көн дә мунча кереп, шашлык пешереп, балыкка йөреп гомер үткәрсәң дә, беркем бер сүз әйтми. И, ярый башыбыз җитте әле, ярый күченеп кайттык, дип сөенәләр болар.

Авылга кайту шатлыгының беренче дулкыны шатлыкта узса да, көндәлек мәшәкатьләр акрын гына үзенекен итә башлый. Кибет. Авылда кибет бар, тик монда бөтен нәрсә кыйммәт. Район үзәгендәге арзанлы җирләрдән кайтаралар да, бәясен икеләтә арттырып, сатуга куялар икән. Ә кешеләр ала. Чөнки бүтән чаралары юк. Әле бәясенең кыйммәтлеге дә – бер хәл, кирәкле нәрсәләрнең күбесен табып булмый, кыйбат бәягә дә кайтармыйлар. Кинәт хаҗәте чыккан һәр нәрсәне шул мизгелдә үк кибеттән алып кереп гадәтләнгән шәһәр кешеләренә бу бик сәер тоела, ләкин түзәргә туры килә.

Тик монысы башы гына икән әле. Балалар бакчасын узган ел гына япканнар икән. Мәктәп тә күптән эшләми. Балаңны күрше авылга йөртергә туры килә. Ярый әле анысы ерак түгел, җиде чакрым гына. Мәктәп яшендәгеләрне махсус автобус йөртә. Ә бакчага барырга тиешле балаларны үзең илтергә-кайтарырга тиеш буласың икән. Чөнки алар өч-дүрт бөртек кенә.

Медпункт бар, әмма атнасына өч көн генә ачык була. Фельдшер күрше авылныкы, ул берьюлы өч урында: үз авылларында, монда, тагын бер авылда эшләп йөри. Оптимальләштерүчеләр шулай дөрес дип тапкан. Фельдшерны тота алсаң, я тиешле уколы, я шприцы булмый. Авырып китсәң, ашыгыч ярдәм чакырасың бит инде. Шәһәр кешесе шуңа күнеккән. Авылда да шулай итәсең, тик район хастаханәсендә ике генә машина эшли икән, алар бөтен авылларга да җитешә алмый, шуңа күрә авыруны үзеңә алып килергә кушалар. Шулай әйбәтрәк булыр, югыйсә берәр атна көтәргә туры килер, диләр.

Авыл җирендә яшәргә теләсәң, иң кирәкле нәрсә – автомобиль. Тик ул да акча ашарга ярата. Яңаны алырга телисең икән, кредитка батарга туры килә, искене алсаң, ремонттан башың чыкмый. Нишләсәң дә, түләргә туры килә. Ләкин кирәкнең кыйммәте юк, ала инде бу гаилә арурак кына бер машина. Чөнки ансыз ике кулсыз кебек. Котылу юлы шикелле дә тоела: район үзәгенә барып, арзанрак хакка азык-төлек җыеп кайтырга, бала-чаганы бакчага, мәктәпкә һәм төрле чараларга йөртергә, табибка күренеп килергә мөмкинлек бирә бит. Җиңел машина алып җибәргәч, беркадәр җиңеләеп кала хәлләре. Тик аның белән генә дә булмый икән әле, йөк машинасы, трактор яки һич югы мотоблок та кирәк икән. Бензин пычкысы да, бүтән эш кораллары да. Чөнки хәзер авылда да оста табу авыр, юк алар, булган хәлдә дә чиратлары алдан төзелгән. Шуңа эшләгән эшләре дә артык сөендерә торган түгел, ошатмыйсың икән, үзең яса, дигән шикеллерәк. Үзеңә кала. Ә эш кораллары сорап, кешегә керә торган дәвер узды, хәзер һәркемнең үзенеке булырга тиеш.

Ләкин автомобиль һәм башка эш кораллары алып та, бәладән котылып булмый торган тагын ике нәрсә бар икән. Ут белән су инде ул. Бер сүз әйтмичә, бернинди кисәтүсез генә тәүлекнең теләсә кайсы вакытында тоталар да электрны өзеп куялар. Кайчагында бу азга гына була, ә кайвакыт әллә ничәшәр сәгатькә сузыла, суыткычтагы ризыклар эреп ага башлый. Ә электрның ни өчен булмавын һәм кайчан булачагын да белгән кеше юк. Су да шулай…

Иң мөһиме, болар эшкә урнаша алмый этләнәләр. Юк та бит инде эш урыннары. Хәтта сыер саварга да чират. Көтү көтәргә дә. Аннан соң, авыл халкы читтән кайтучыларга аеруча игътибарлы була бит ул. Үзенекеләрне дә бик алга алып тормый инде, ә читләрне бигрәк тә. Җае чыкса да, чыкмаса да, күздән ычкындырмыйлар боларны, тозга-борычка манчып кына торалар. Кеше сөйләгәндә адәм баласының таланты икеләтә ныграк ачыла бугай…

Шуннан ире Себергә китеп урнаша, хатыны район үзәгеннән нәрсәдер таба. Балаларын да шунда урнаштыралар, иртән хатыны илтеп куя, эштән бушагач алып кайта. Бер мәлне авылдагы йортларын сатып, район үзәгенә күчәргә ниятлиләр. Хәтсез чыгым күрделәр бит инде авылдагы йортларын тергезергә дип. Сарайлар салып куйдылар, мунчаларын, йортларын ныгыттылар. Ким дигәндә, миллион сумга якын акчалары чыкты. Тик йорт-җирләрен шул бәягә түгел, ике йөз илле меңгә дә алучы юк икән. Төшерергә мәҗбүр булалар. Башта – ике йөзгә, аннан – йөз иллегә. Шуннан кире уйлыйлар да сатмаска карар кылалар.

Район үзәгенә күченергә җыеналар бугай хәзер. Нәрсә дип әйтәсең инде… Менә без: «Авыллар бетә. Яшьләр калмый, кайтучылар юк», – дип зарланабыз бит. Авылда калырга яки кайтырга теләүчеләр дә бар ул. Кайтучылар да бар. Аларны кабул итәргә теләүчеләр генә юк.

Марат КӘБИРОВ

БАТУЛЛА БЕРӘҮ ГЕНӘ!

АКСАКАЛ 85 ЯШЬЛЕК ЮБИЛЕЕН БИЛГЕЛӘП УЗДЫ

Иң милли җанлы язучы, драматург, төпле гыйлем иясе, милләтпәрвәр уллар үстергән ата. Татарстанның халык язучысы, Габдулла Тукай исемендәге Дәүләт премиясе лауреаты Рабит Батулла Камал театрында 85 яшьлеген билгеләп узды. Юбилей кичәсе нәкъ Батуллача – милләт һәм тел турында уйланулар белән үрелде.

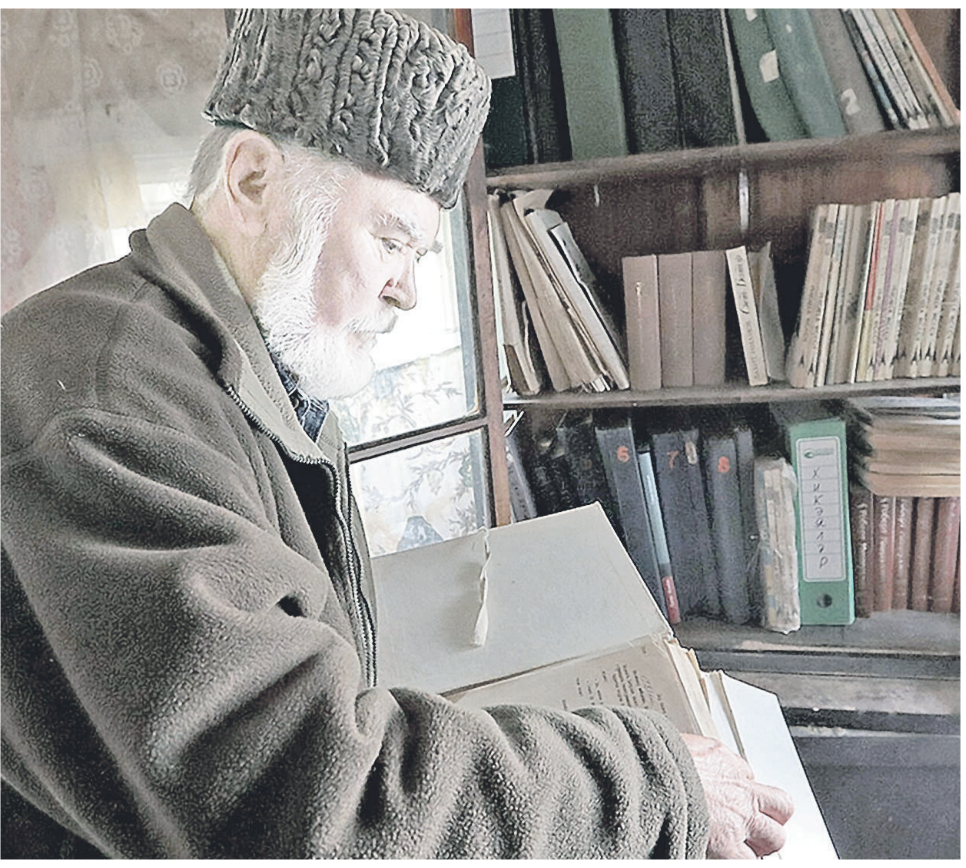

«Татар-информ»

«Татар милләте өчен берәү генә ул!»

Кичә заманча, җыйнак һәм бик күңелле узды. Юбиляр үзе күренгәнче, сәхнәгә дистәләгән Батуллалар чыкты. Аларның кайсысы чын? «Ана теле, тарих турында сөйли башласа, менә шунысы чын Батулла була», – диде кичәне алып баручы Камал театры артистлары Искәндәр Хәйруллин белән Фәннүр Мөхәммәтҗанов. Тизәйткечләр әйттереп, курайда бию көе уйнаттырып һәм башка төрле ысуллар белән чын Батулланы ачыкладылар.

Язучыга бер дә 85 яшь димәссең, әле дә бөтен сәхнәне тота! 80 яшьлек юбилейндагы кебек үк, юбиляр ут уйнатып биеп тә алды.

Бәйрәм кичәсе рәсми котлаулар белән дәвам итте. Юбилярны Татарстан Дәүләт Киңәшчесе Минтимер Шәймиев исеменнән Татарстан Премьер-министры урынбасары Васил Шәйхразыев котлады. «85 яшьлек юбилейда сәхнә түрендә елмаеп, балкып, үзең утыру – иң зур бәхетләр ул. Батулла сүзе һәрвакыттагыча туры һәм үтемле, мәгънәле һәм шифалы. Сезнең ихлас әсәрләрегез, асыл сыйфатларыгыз, талантыгыз, тирән гыйлемегез һәм күркәм гамәлләрегез – барысы да газиз халкыбызга хезмәт итә. Сез һәр заман яшьләрне ана тәрбиясен, әдәби мирасыбызның кадерен белергә өйрәттегез. Милләтебез киләчәге халкына куйган фидакарь хезмәтегез өчен сезгә олы рәхмәтебезне юллыйбыз. Сезнең белән безгә илебез, республикабыз, халкыбыз тормышында хәлиткеч үзгәрешләргә бай, каршылыклы заманда яшәргә һәм эшләргә туры килде. Төрле чаклар булды. Әмма без һәрвакытта да үзара ихтирамлы һәм илтифатлы булып кала алдык. Вакытын һәм урынын белеп әйткән зирәк фикерләрегез белән ярдәм итүегез өчен дә зур рәхмәт сезгә», – диелә Дәүләт Киңәшчесенең котлау хатында.

Сценарий авторы (язучының улы Нурбәк Батулла) һәм режиссер (Айдар Җаббаров) Рабит Батулланың эшчәнлеген берничә өлешкә бүлгән. Аны язучы, драматург, сатирик, артист, кинематографист һәм укытучы буларак ачарга тырышканнар.

Батулла дәресләре

«Халык үзенең телен, тарихын, йоласын белмәсә, милләт була алмый». Рабит Батулланың юбилей кичәсе милләт һәм туган тел турындагы мәгърифәт кичәсенә әверелде. Рабит Батулла милләт һәм туган тел, бөек шагыйрьләребезнең аянычлы язмышы һәм азатлык турында сөйләде.

– Минем 60 ел буена яраткан эшем бар, 40 ел буена гаиләле яшим. Гаиләмдә – җылылык һәм ярату. Ләкин мин 66 процентка гына бәхетле. Тулы бәхетем өчен миңа халкымның азат булуы кирәк. Менә шунда ул бәхет, – диде аксакал.

Рабит Батулла – профессиональ артист булып, сәхнә аша язучылыкка килгән кеше. Кичәдә бу хакта да искәртеп уздылар. Театрдан китүе турында Рабит Батулла болай дип шаяртты:

– Шәрәфи, Таҗи, Әзһәр, Наил Дунаев белән бергә укыдык. Минем талантым аларныкыннан шулкадәр зур иде: аларга үсәргә ирек бирми идем. Шуңа күрә киттем, – диде ул. – Театрдан китсәм дә, сәхнәдән китмәдем. Менә бүген артист буларак сезнең каршыда басып торам.

«Гаиләм – дәүләтем»

Рабит Батулланың ике иң зур казанышы – уллары Нурбәк белән Байбулат та, әтиләре янына сәхнәгә чыгып, шигырьләр сөйләде.

– Минем гаиләм – дәүләтем. Ул дәүләтнең Президенты мин. Минем дәүләтемдә татар теле – дәүләт теле. Ана телен белмәгән кешеләр килеп керсә генә, без рус яки инглиз теленә күчәбез. Ә минем хатыным – финанс министры. Олы улым Нурбәк – полицейский. Байбулат – халык. Бөтен әйбер халык башына төшә инде, – диде Рабит Батулла. – Мин, Рузия ханымга өйләнгәнче, 15 китап чыгарганмын. Кушылып, ике бала дөньяга китергәннән соң, 75 китап чыгарганмын. Миңа һәм балаларга иҗат шарты тудырган кеше ул Рузия ханым!

Халык язучысы тамашачыларны үзенең 100 яшьлек юбилеена да чакырды.

– Билетларыгызны саклагыз, кирәге чыгуы мөмкин. Чөнки мин сезне 100 яшьлек юбилеема чакырам. Шул билетлар белән керерсез, – дип тәмамлады кичәне язучы.

Ләйсән САФИНА

ЮГАЛТАСЫ КИЛМИ

Милләттәш

Кострома шәһәрендә яшәүче милләттәшебез, Россия Рәссамнар берлеге әгъзасы Сөләйман Кадыбердиев очрашуга килгәндә бик дулкынланган иде. Баксаң, әби-бабаларының туган җире Татарстанга тәүге тапкыр аяк басуы икән. Милли китапханәдә, Казан мәдәният институтында оештырылган күргәзмәләре исә тамашачыларны бик үзенчәлекле булуы белән җәлеп итте кебек.

Балачак турында хикәят

Рәссам үзе Кострома шәһәрендәге Татар бистәсендә туып-үсә. Очар кошлар биеклегеннән сурәтләнгән иң зур картинасында ул узган гасырның 50 нче елларындагы бистәне тасвирлый. Монда урамнар буйлап кешеләр йөри, таудан балалар чаңгы шуа, кемдер янгын сүндерә… Кыскасы, тормыш кайный. Якташлары бу картинада хәтта иң вак детальләр дә исәпкә алынганын әйтәләр. Сөләйман Ибраһим улы әйтүенчә, мондый үзенчәлекле картинаның барлыкка килүе очраклы да, түгел дә. Очраклы, чөнки бу идея кинәт кенә пәйда була. Бервакыт шулай Магистраль урамыннан шәһәргә килеп кергәндә, инде төзелеп беткән чиркәү манарасына күзе төшә аның. Уйларга бирелә. Шәһәр үсә, тамырыннан үзгәрә. Ә бит балачагында бу җирләрдә кырлар җәелеп ята, бистә дә татарлыгын нык саклаган була. Рәссамга бер сорау тынгылык бирми: шулай итеп, бар да онытылыр микәнни? Әнә шундый борчылу хисләре рәссамны кылкаләм алырга мәҗбүр итә дә инде.

Ул бу эшкә җиң сызганып тотына. Бистә урамнары буйлап йөри. Баксаң, замана төзелешләре аның балачагын шактый кысрыклаган икән, кайбер урыннарның нинди булуы хәтереннән дә җуелган кебек. Аңа өлкән яшьтәге кешеләр белән сөйләшергә, элеккеге фотоларны табып, урыннарны чагыштырырга туры килә. Ахыр чиктә ул теләгенә ирешә: картинада балачакта күргән бистә пәйда була. Бер яктан караганда, ул шәһәр планы кебек. Әмма иң мөһиме шунда: ул татар халкының көнкүрешен күрсәтә алган. Үзе туып-үскән Кооперация урамы да хәзерге кебек туп-туры түгел, ә балачакны хәтерләтеп, дугасыман ясалган. Ел фасылы да очраклы гына сайланмаган. Кыш көне рәссам үзе өчен бик кадерле әйберләрне күрсәтә алган. Фонтаннан ерак түгел кардан әвәләнгән Кар бабай басып тора. «Ул, чыннан да, фонтаннан зуррак идемени?» дигән сорауга Сөләйман Ибраһим улы: «Мин төгәл генә әйтә алмыйм, әмма шулай булып истә калган», – диде. Әңгер-меңгер булу белән, элеккеге Революция мәйданына кино күрсәтүчеләр килгән. Янгын каланчасына экран элгәннәр дә патриотик рухтагы фильмнар күрсәткәннәр. Өйдә телевизор булмагач, җыелышып, бушлай кино караганнар. Ленин паркында исә зур шугалак ясаганнар. Рәссам анда керү бәясен бүген дә хәтерли әле: 20 тиен. Картинада балалар бик күп сурәтләнгән. «Монысы да юкка гына түгел, кышкы каникул башланган чор бит. Шуңа күрә кибет, мәдәният йортлары тирәсендә чыршылар бизәлгән. Балалар, шатланыша-шатланыша, бүләк тотып чыгып киләләр», – дип аңлатма бирә картина авторы.

Балачакта шәһәр өстеннән, ак эзләр калдырып, самолетлар оча торган булган. Шуңа күрә күк йөзе дә ак эзләр белән чуарланган. Ә шәһәр буйлап сары-кызыл һәм яшел төскә буялган автобуслар йөргән. Машиналар да яшел төстә булган, монысы инде алай-болай армия милкенә күчерергә кирәк булса дип эшләнгән. Рәссам бу картинада үзен дә сурәтләгән: бөгелгән тимерчыбыкта «очып» бара торган малай ул. Кайберәүләр бу картинаны мемуарлар дип тә атый икән. Ә Сөләйман Кадыбердиев өчен бу – «балачак турында хикәят».

Соңрак рәссамга ачык самолетта шәһәр өстеннән очарга мөмкинлек туа. Ул чынбарлыкны үз сурәтләре белән чагыштыра һәм кайбер урыннарны хәтердә калганча гына ясаса да, дөрес булуын күреп, бик шатлана.

Сөләйман Кадыбердиевның моңа охшаш тагын бер идеясе бар: 1913 елны шәһәргә Николай II килә, ул шулай ук бик биектән шул чорның күренешен ясарга тели.

Татар бистәсе

Рәссам өчен туган җире нәкъ менә татар бистәсе буларак кадерле. Архив документларыннан күренгәнчә, Кострома читендәге бу урынга татарлар 1680 елда нигез сала. «Минем кулга 1854 елда төзелгән план килеп кергән иде. Анда бистәне «Татар авылы» дип билгеләгәннәр. Мәчетле бу авылның урамнары Идел яры буйлап сузылган да Кара елгага таба борылып кергән. 1913 елгы документларда ул «Татар бистәсе җирләре» дип язылган. Бистәдә яшәүче гаиләләр арасында бары тик берничә фамилия генә булган. Шулар арасында безнеке дә бар, – дип горурланып сөйләде кунагыбыз. – Бу исә – бистәдә тормыш берничә нәселдән генә таралган дигән сүз. Соңга таба монда руслар да яши башлый. Революциядән соң башка милләтләр дә күченә. Шулай итеп, бистә үсә. Сугыш башланыр алдыннан, ул Кострома шәһәренең бер өлеше буларак рәсмиләштерелә. Өлкәннәр әйтүенчә, XIX гасыр башында бистәдә русча аңламаучылар да күп булган. Ни кызганыч, хәзер, киресенчә, татарча белмибез. Әмма бик күп татар сүзләре көндәлек тормышта сакланып калган әле. Соңрак Татарстаннан яки башка җирләрдән күченеп килгән татарлар арасында туган телне әйбәт белүчеләр бар.

Без үзара аралашып яшибез. Ниндидер беленер-беленмәс кыллар безне бер-беребезгә тартып тора, берләштерә, үткәннәрне искә төшерергә мәҗбүр итә кебек. Балачак чорыннан аерыла алмавым да шул җәһәттән булса кирәк. Күңелдә кайчагында нәрсәнедер югалту хисе пәйда була. Шул кыллар тартылып өзелмәсен өчен, мин кабат кулыма кылкаләм алам, балачагымны тасвирлыйм».

Кострома символы

Милләттәшебез – Кострома шәһәре символларының авторы да. «1992 ел иде ул, – дип искә төшерә рәссам, – шәһәр гербын торгызырга карар кабул ителеп, иң яхшы проектка бәйге игълан иттеләр. Минем дә катнашасым килде. Башта шәһәр хакимияте башлыгының фикерен тыңлап карарга булдым. Аныңча, әләмдә Изге Ана иконасы сурәте булырга тиеш икән. Әмма эскизда мин бу идеяне берничек тә үткәрә алмадым. Кулым бармады. «Шәһәрдә төрле диндәге кешеләр яши. Димәк, барысы да кабул итә алмаячак», – дигән уй гел бораулап торды. Мин үзем дә шул исемлектә бит, димәк, күңелем белән үзем дә риза булмаганмын. Ахыр чиктә шәһәр башлыгына фикерләремне җиткерергә мәҗбүр булдым. Ул минем белән килеште. Шушы хәлдән соң ничектер җиңел булып китте, шундук яңа идеяләр барлыкка килде. Зәңгәр күк, елга, корабль гербта төп урынны алды». Рәссам – Кострома шәһәре әләменең дә авторы. Өлкәнең Хәтер китабына да рәссам буларак үз өлешен керткән.

Рәссамның тагын бер үзенчәлекле юнәлеше бар: ул – плакатлар остасы. Аның бу эшләре чит илләрдәге күргәзмәләрдә искиткеч югары бәяләнә. Бик ошатсалар, ул аларны бүләк итеп тә калдыргалый икән. «Иҗат кешесенең хезмәтләре халык хозурында булырга тиеш», – ди Сөләйман Ибраһим улы бу җәһәттән. Бүген исә Татарстан белән элемтәләрен ныгытып, милләттәшләре белән якынрак мөнәсәбәттә булырга хыяллана.

Фәния ӘХМӘТҖАНОВА

Баш мөхәррир –
САБИРОВА Гөлнара Ильяс кызы
Газетаны оештыручылар:
ТАТАРСТАН ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫ, МИНИСТРЛАР КАБИНЕТЫ, РЕДАКЦИЯНЕҢ ХЕЗМӘТ КОЛЛЕКТИВЫ
Газета Татарстан Республикасы Информация һәм матбугат министрлыгында 1995 елның 21 июнендә теркәлгән.
Теркәү таныклыгының номеры – 430.
Газета матбугат чараларының үзәк каталогына кертелгән.
Тираж – 5313 данә
Гомуми тираж – 14266 данә
Газетага сертификат бирелде Заказ 272

РЕДАКЦИЯ ҺӘМ НӘШЕР АДРЕСЫ
420097, Казан, Академия ур., 2 й.
«Ватаным Татарстан» газетасы редакциясе.
www.vatantat.ru
info@vatantat.ru, vatantat@list.ru, vtreklama@mail.ru
89179270040
Индекс П2409 (гадәти сан – атнага дүрт тапкыр чыга)
П2448 (гадәти сан, пенсионерлар өчен)
П2449 (гадәти сан, оешмалар өчен)
П2435 (җомга саны)

☎ ТЕЛЕФОННАР
222-09-70 – кабул итү бүлмәсе
222-09-67 – баш мөхәррирнең беренче урынбасары
222-09-73, 222-09-69, 222-09-65 – баш мөхәррир урынбасарлары
222-09-68 – авыл хуҗалыгы, фән һәм мәгариф
222-09-67 – дин, сәламәтлек
222-09-64 – әдәбият, сайт
222-09-66 – сәясәт, тәрҗемә, оператор, хатлар һәм социаль мәсьәләләр
222-09-65 – реклама бүлеге
222-09-72 – бухгалтерия
222-09-73 – компьютер үзәге
221-18-99 – газета килмәсә яки соңарып килсә

Оригинал макет **Jahat™** программалар пакеты ярдәмендә әзерләнде. Мәкалә авторларының фикерләре редакция фикере белән туры килмәскә мөмкин. Хатлар, кульязмалар, рәсемнәр рецензияләнми һәм кире кайтарылмый.
R тамгасы куелган язмалар реклама буларак тәкъдим ителә.
N тамгасы куелган язмалар килешү нигезендә басыла.
Күчереп бастыру өчен редакциядән язмача рөхсәт алу шарт.
График буенча бу санга 20 сәгатьтә кул куелырга тиеш.
Кул куелды – 20 сәгатьтә.
Ваклап сату бәясе килешү буенча.
Газета «ТАТМЕДИА» АҖ филиалы «Идел-Пресс» полиграфия-нәшрият комплексында басылып чыкты **(420066, Казан шәһәре, Декабристлар ур., 2й.).**
16+